JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

M. POIARES MADURO

17 päivänä tammikuuta 2008 [1]

1. Cour de cassation (Ranska) on pyytänyt yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 [2] tulkinnasta. Asetus on annettu Brysselin yleissopimuksen [3] seurauksena, ja sillä korvataan kyseinen sopimus.

2. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin kysyy sitä, onko asetuksella N:o 44/2001 säädetyn, työsopimuksia koskevan 5 jakson katsottava säännellyn tyhjentävästi ja muut säännökset poissulkevalla tavalla työsopimuksia koskevat toimivaltasäännöt vai onko työsopimusta koskevassa jaksossa tarkoitettuja toimivaltasääntöjä mahdollista täydentää asetuksen 2 jaksossa olevan 6 artiklan 1 kohdan erityisillä toimivaltasäännöillä.

1 – Alkuperäinen kieli: ranska.

2 – EYVL L 12, s. 1.

3 – Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehty yleissopimus (konsolidoitu versio) (EYVL 1998, C 27, s. 1).

I Asiaa koskevat oikeussäännöt ja tosiseikat

A *Asiaa koskevat oikeussäännöt*

3. Asetuksen N:o 44/2001 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Kanne henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimissa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.”

4. Asetuksen N:o 44/2001 2 jakson, jonka otsikko on ”Erityinen toimivalta”, 6 artiklassa säädetään, että silloin kun henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa

”– –

1) jos asiassa on useampia vastaajia, siinä tuomioistuimessa, jonka alueella jollakin vastaajista on kotipaikka, edellyttäen että kanteiden välillä on niin läheinen yhteys, että niiden käsitteleminen ja ratkaiseminen yhdessä on toivottavaa, jotta kanteiden käsitteleminen eri oikeudenkäynneissä ei johtaisi ristiriitaisiin tuomioihin

_ –”

5. Asetuksen 5 jakson otsikkona on ”Toimivalta työsopimusta koskevissa riita-asioissa”, ja siinä ovat sen 18–21 artikla.

6. Asetuksen N:o 44/2001 18 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Työsopimusta koskevassa asiassa tuomioistuimen toimivalta määräytyy tämän jakson säännösten mukaisesti, jollei 4 artiklasta ja 5 artiklan 5 kohdasta muuta johdu.”

7. Asetuksen 5 jakson 19 artiklassa säädetään edelleen seuraavaa:

”Työnantajaa vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, voidaan nostaa kanne

1) sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, missä tämän kotipaikka on, tai

2) toisessa jäsenvaltiossa

a) sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä työntekijä tavallisesti työskentelee, tai sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä hän viimeksi työskenteli, tai

b) jos työntekijä ei tavallisesti työskentele tai ei työskennellyt yhdessä ja samassa valtiossa, sen paikkakunnan tuomioistuimissa, missä työntekijän palvelukseen ottanut toimipaikka sijaitsee tai sijaitsi.”

B *Riita-asian tosiseikat*

8. Pääasian valituksen vastapuoli Rouard tuli vuonna 1977 Laboratoires Beecham Sévignén, josta on tullut Laboratoires

Glaxosmithkline -yhtiö, palvelukseen. Tämän yhtiön kotipaikka on Ranskassa. Rouard suoritti yhtiön lukuun useita eri toimeksiantoja kolmansien valtioiden alueella. Vuonna 1984 Rouard lähetettiin Marokkoon sellaisen uuden työsopimuksen nojalla, jonka tämä oli tehnyt Beecham Research UK:n kanssa. Viimeksi mainitun yhtiön kotipaikka on Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Se kuuluu Laboratoires Beecham Sévignén kanssa samaan konserniin. Työsopimuksessa toinen työnantaja sitoutui säilyttämään tietyt sopimusperusteiset edut, jotka Rouard oli saanut alkuperäisen työsopimuksensa perusteella (kuten sen, että suoritettu palvelusaika ja oikeus irtisanomiskorvaukseen säilytettiin).

9. Beecham Research UK, josta oli tullut Glaxosmithkline-yhtiö, irtisanoi Rouardin 9.3.2001. Rouard riitautti irtisanomisen Saint-Germain-en-Layen (Ranska) Conseil de prud'hommesissa 4.6.2002 Laboratoires Glaxosmithklinea – joka oli tullut Laboratoires Beecham Sévignén sijaan – ja Glaxosmithklinea – joka oli tullut Beecham Research UK:n sijaan – vastaan nostamallaan kanteella. Rouard vaati, että yhtiöt velvoitetaan yhteisvastuullisina suorittamaan erilaisia irtisanomisperusteisia korvauksia ja vahingonkorvaus irtisanomismenettelyn laiminlyönnin, perusteettoman irtisanomisen ja työsopimuksen perusteettoman päättämisen perusteella.

10. Rouard esitti väitteidensä tueksi, että kyseisiä kahta yhtiötä on pidettävä yhdessä hänen työnantajanaan, koska toisella työsopimuksella, jossa vahvistettiin tiettyjen alun perin tehdyn sopimuksen perusteella voimassa olevien oikeuksien säilyttäminen, osoitettiin, että kyseessä oli yksi jatkuva työsuhde kumpaankin yhtiöön, jotka kaiken lisäksi kuuluvat samaan konserniin. Lisäksi Rouard esittää, että koska ranskalainen tuomioistuin on toimivaltainen Laboratoires Glaxosmithkline -yhtiön osalta, koska sen kotipaikka on Ranskassa, on se asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdan nojalla toimivaltainen hänen mukaansa myös Glaxosmithkline-yhtiöön nähden, vaikka tämän kotipaikka on Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

11. Conseil des prud'hommes katsoi kuitenkin näiden kahden työnantajan puolustuksekseen esittämää vastausta seuraten, ettei sillä ollut toimivaltaa asiassa siitä syystä, että irtisanomishetkellä voimassa olleisiin työsopimuksiin sovellettiin Englannin oikeutta ja Marokon oikeutta. Sen mukaan Rouardin ja Laboratoires Glaxosmithkline -yhtiön välillä ei tämän vuoksi ollut Ranskassa lainkaan työsuhteen tuottamaa alistussuhdetta. Cour d'appel de Versailles kumosi tämän päätöksen ja palautti asian Conseil de prud'hommesin käsiteltäväksi. Vastaajina olleet yhtiöt valittivat Cour de cassationiin.

12. Cour de cassation päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Voidaanko –– asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdan mukaista erityistä

toimivaltaa koskevaa sääntöä, jonka mukaan silloin, kun henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne, 'jos asiassa on useampia vastaajia, siinä tuomioistuimessa, jonka alueella jollakin vastaajista on kotipaikka, edellyttäen, että kanteiden välillä on niin läheinen yhteys, että niiden käsitteleminen ja ratkaiseminen yhdessä on toivottavaa, jotta kanteiden käsitteleminen eri oikeudenkäynneissä ei johtaisi ristiriitaisiin tuomioihin', soveltaa riita-asiassa, jonka työntekijä on pannut vireille jäsenvaltion tuomioistuimessa kahta samaan konserniin kuuluvaa yhtiötä vastaan, joista toinen, jonka kotipaikka on tässä jäsenvaltiossa, alun perin otti työntekijän konsernin palvelukseen ja kieltäytyi sitten ottamasta häntä takaisin työhön ja toinen, jonka kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa, on yhtiö, jonka lukuun kyseinen henkilö on viimeksi työskennellyt kolmansissa valtioissa ja joka on hänet irtisanonut, silloin kun asian vireille saattanut työntekijä väittää työsopimusehdon perusteella, että nämä [yhtiöt] olivat yhdessä hänen työnantajiaan, ja vaatii näiltä irtisanomiskorvausta, vai syrjäyttääkö asetuksen [N:o 44/2001] 18 artiklan 1 kohdassa vahvistettu sääntö, jonka nojalla työsopimusta koskevassa asiassa tuomioistuimen toimivalta määräytyy [tämän asetuksen] II luvun 5 jakson säännösten mukaisesti, asetuksen 6 artiklan 1 kohdan soveltamisen, jolloin kutakin yhtiötä vastaan on nostettava kanne sen kotipaikkana olevan jäsenvaltion tuomioistuimessa[?]"

II Oikeudellinen arviointi

13. Ennakkoratkaisukysymyksessä on kaksi osaa. Kysymykseen vastaaminen edellyttää, että ensin ratkaistaan se, voidaanko asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua erityistä toimivaltaa koskevaa sääntöä soveltaa työsopimuksiin, vaikka asetuksessa on jakso, joka koskee nimenomaisesti tällaisiin sopimuksiin perustuviin riita-asioihin sovellettavia toimivaltasääntöjä, ja jos sitä voidaan soveltaa, edellyttää kysymykseen vastaaminen myös sitä, että luetellaan ja yksilöidään edellytykset, jotka koskevat asetuksen 6 artiklan 1 kohdan soveltamista työsopimuksiin liittyvissä asioissa.

A *Asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdan sovellettavuus työsopimuksia koskeviin asioihin*

14. Yhteisöjen tuomioistuinta on pyydetty ratkaisemaan se, säädetäänkö asetuksen N:o 44/2001 II luvun 5 jaksossa tyhjentävästi ja muut säännökset poissulkevalla tavalla tuomioistuinten työsopimuksia koskevasta toimivallasta – kaikista muista asetuksessa säädetyistä toimivaltasäännöistä poiketen – vai onko sellainen tulkinta mahdollinen, että 5 jakso ei estä erityistä toimivaltaa koskevan säännön soveltamista silloin kun kyseessä oleva erityinen oikeudenkäyntitapaus edellyttää tätä, esimerkiksi silloin kun toisiinsa liittyvät asiat, joissa on useita vastaajia, siirretään tuomioistuimeen, jonka alueella jollakin vastaajista on kotipaikka.

15. Jäljempänä esitettävän johdosta todettakoon ensin, että asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun erityisen toimivallan – jonka perusteella useat vastaajat voidaan saada vastaamaan yhden vastaajan kotipaikan tuomioistuimeen silloin kun asiat liittyvät toisiinsa – soveltaminen työsopimusriitaan pitäisi voida hyväksyä, vaikka työsopimuksia koskevan 5 jakson sanamuodon mukaisen tulkinnan perusteella voitaisiin ensin ajatella, että se on mahdotonta. Jotta tässä ratkaisuehdotuksessa omaksuttu kanta olisi helpommin ymmärrettävissä, esitän tässä ensin näkemykset, jotka näyttävät estävän 6 artiklan 1 kohdan soveltamisen työsopimuksia koskevissa riidoissa, jotta näin voitaisiin osoittaa, minkä vuoksi yhteisöjen tuomioistuimen ei pitäisi omaksua tällaista tulkintaa.

16. Erikseen tarkasteltuna asetuksen N:o 44/2001 18 artiklan 1 kohta, jossa säädetään, että työsopimusta koskevassa asiassa tuomioistuimen toimivalta määräytyy tämän jakson säännösten mukaisesti, jollei [tämän asetuksen] 4 artiklasta ja 5 artiklan 5 kohdasta muuta johdu, näyttää vahvistavan tulkinnan, jonka mukaan kaikki sellaiset toimivaltasäännöt, joita ei ole mainittu tai nimenomaisesti sallittu 5 jaksossa, on sivuutettava silloin kun riita-asiassa on kyse työsopimuksesta.

17. Tästä säännöksestä käy ilmi, että kaikki työsopimusta koskevat riidat on saatettava tuomioistuimen käsiteltäväksi kyseisen asetuksen 5 jaksossa säädettyjen toimivaltasääntöjen mukaisesti (18–21 artikla) ja että vaikka 5 jaksossa vahvistettujen periaatteiden soveltamiseen voidaan tehdä poikkeuksia, on niistä nimenomaisesti säädetty asetuksessa. Koska 6 artiklan 1 kohta ei ole asetuksen 5 jaksossa ja, toisin kuin 4 ja 5 artiklassa sitä ei ole mainittu poikkeuksena kyseisessä jaksossa säädetyistä säännöistä, ei 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua erityistoimivaltaa näin ollen voitaisi soveltaa työsopimuksia koskeviin riita-asioihin.

18. Koska asetuksen 5 jakso on poikkeus asetuksen 2 artiklassa säädetystä pääsäännöstä [4], jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin on vastaajan kotipaikan tuomioistuin, 5 jaksossa olevissa 18–21 artiklassa ilmaistuja sääntöjä pitäisi tulkita suppeasti ja sallia ainoastaan sellaiset poikkeukset vastaajan kotipaikan tuomioistuimen periaatteesta, jotka on nimenomaisesti mainittu tässä jaksossa.

19. Tämä tulkinta ei kuitenkaan voi olla oikea, koska siinä ei oteta huomioon asetuksen N:o 44/2001 teleologiseen tarkasteluun ja asiayhteyteen perustuvaa ulottuvuutta eikä asiassa merkityksellisten säännösten sisältöä. Tulkinta perustuu ennen kaikkea siihen virheelliseen olettamukseen,

4 – Ks. mm. asia 189/87, Kalfelis, tuomio 27.9.1988 (Kok. 1988, s. 5565, Kok. Ep. IX, s. 749, 8 ja 9 kohta); asia 32/88, Six Constructions, tuomio 15.2.1989 (Kok. 1989, s. 341, 18 kohta); asia C-51/97, Réunion européenne ym., tuomio 27.10.1998 (Kok. 1998, s. I-6511, 47 kohta) ja asia C-539/03, Roche Nederland ym., tuomio 13.7.2006 (Kok. 2006, s. I-6535, 19–23 kohta).

että 6 artiklan 1 kohta olisi poikkeus työsopimuksia koskevassa jaksossa vahvistetuista toimivaltasäännöistä. Kuten jäljempänä osoitetaan, asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa oleva erityinen toimivaltasääntö ei kuitenkaan ole poikkeus työsopimuksia koskevista toimivaltasäännöistä, vaan säännös, joka täydentää niitä koskevia säännöksiä ja joka ei aseta kyseenalaiseksi niiden periaatteita.

20. On muistettava, että vaikka Brysselin yleissopimuksessa ei ollut erityistä työsopimuksia koskevaa osaa, toimivaltasääntöjä, jotka siinä vahvistettiin, sovellettiin kuitenkin niihin. Näin yleissopimuksen voimassaoloaikana 6 artiklan 1 kohtaa, joka mahdollistaa useiden vastaajien haastamisen yhden vastaajan tuomioistuimeen, voitiin aivan hyvin soveltaa työsopimuksiin, kuten Euroopan yhteisöjen komissio on todennut. Brysselin yleissopimusta seuraava asetus N:o 44/2001 on ymmärrettävä, kuten tämän asetuksen viidennessä perustelukappaleessa korostetaan, säädökseksi, jolla yleissopimuksen määräyksien soveltamista on haluttu jatkaa eikä suinkaan lopettaa sitä. Asetuksen N:o 44/2001 tehtävänä ei siis ole muuttaa aineellisesti tuomioistuinten toimivaltasääntöjä, minkä vuoksi voidaan ajatella, ettei asetuksen laatijoilla ole ollut tarkoitusta estää tämän asetuksen 6 artiklan 1 kohdan soveltamista nyt tarkasteltavana olevalla alalla.

21. Asetuksen N:o 44/2001 laatijat ovat halunneet ottaa käyttöön jakson, joka koskee tuomioistuinten toimivaltaa nimenomaan työsopimuksiin liittyvissä asioissa, koska ne ovat katsoneet, että ”heikompaa osapuolta olisi suojeltava hänen etujensa kannalta suotuisammilla tuomioistuimen toimivaltaa koskevilla säännöksillä kuin mitä yleiset säännökset edellyttävät”. [5] Näin olisi outoa, että asetuksen N:o 44/2001 laatijat olisivat asetuksella halunneet viedä työntekijöiltä mahdollisuuden sellaisten suotuisampien säännösten soveltamiseen, joita sovellettiin ennen tämän asetuksen voimaantuloa Brysselin yleissopimuksen nojalla. Yhteisöjen tuomioistuin onkin vakiintuneesti todennut, että työsopimuksia koskevissa asioissa yleissopimusta oli tulkittava ”sen tavoitteen valossa, että sitä sopimuspuolta, joka on sopimussuhteessa yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti heikommassa asemassa, eli tässä tapauksessa työntekijää, suojataan asianmukaisesti”. [6] Tulkinta, jonka mukaan silloinkin, kun toisiinsa liittyvät kanteet koskevat useita vastaajia, työntekijän pitäisi haastaa kukin niistä erikseen vastaamaan kunkin jäsenvaltion toimivaltaisessa tuomioistuimessa, olisi vastoin hyvän oikeudenkäytön intressiä [7] ja loukkaisi heikommassa asemassa olevan sopimuspuolen suojaa ja veisi tältä mahdollisuuden, joka tällä aiemmin oli ollut käytettävissään.

22. Tämän vuoksi on katsottava, että jos asetuksessa N:o 44/2001 on säädetty

5 – Asetuksen N:o 44/2001 13 perustelukappale.

6 – Asia C-125/92, Mulox IBC, tuomio 13.7.1993 (Kok. 1993, s. I-4075, Kok. Ep. XIV, s. I-319, 18 kohta). Toteamus oli tehty jo asiassa 133/81, Ivenel, 26.5.1982 annetussa tuomiossa (Kok. 1982, s. 1891, Kok. Ep. VI, s. 463, 14 ja 16 kohta). Ks. kannan vahvistamisesta myöhemmissä asioissa C-383/95, Rutten, tuomio 9.1.1997 (Kok. 1997, s. I-57, 17 kohta) ja asia C-437/00, Pugliese, tuomio 10.4.2003 (Kok. 2003, s. I-3573, 18 kohta).

7 – Yhteisöjen tuomioistuin on painottanut sitä, että sellaisessa tapauksessa, että työ suoritetaan useammassa jäsenvaltiossa, on pyrittävä välttämään se, että toimivaltaisia tuomioistuimia olisi useita, jotta voitaisiin ehkäistä vaara siitä, että tuomiot ovat ristiriitaisia ja jotta voitaisiin helpottaa tuomioiden tunnustamista ja niiden täytäntöönpanoa sen jäsenvaltion ulkopuolella, jossa tuomiot on annettu. Ks. asia C-220/88, Dumez France v. Tracoba, tuomio 11.1.1990 (Kok. 1990, s. I-49, 18 kohta) ja asia C-37/00, Weber, tuomio 27.2.2002 (Kok. 2002, s. I-2013, 42 kohta).

poikkeuksesta vastaajan kotipaikan tuomioistuimen sääntöön työsopimusten osalta heikomman sopimuspuolen suojaamiseksi, se, ettei 5 jaksossa ole otettu huomioon tilannetta, jossa useita toisiinsa liittyviä asioita on pantu vireille useita vastaajia vastaan, on katsottava tässä säädöksessä olevaksi aukoksi. Tämä aukko korjaantuu mainitun asetuksen 6 artiklan 1 kohdalla, jonka avulla työsopimuksiin sovellettavia säännöksiä on mahdollista täydentää ilman että niissä olevia periaatteita esimerkiksi heikomman sopimuspuolen suojasta tai yleisemmin pyrkimyksestä välttää se, että toimivaltaisia tuomioistuimia olisi useita, kuitenkaan horjutettaisiin. Asetuksen 6 artiklan 1 kohdalla korjataan näin kätevästi puute, joka johtuu siitä, ettei huomioon ole otettu sellaista erityistä oikeudenkäyntitapausta, jossa on kyse useasta toisiinsa liittyvästä työsopimusta koskevasta kanteesta, loukkaamatta kuitenkaan tuomioistuinten toimivaltasääntöjä, jotka koskevat niitä.

23. Edellä esitetyistä syistä ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohtaa voidaan soveltaa työsopimuksia koskevissa asioissa.

B *Asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdan soveltamisedellytykset työsopimuksia koskevissa asioissa*

24. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisten tuomioistuinten ja yhteisöjen tuomioistuimen välille EY 234 artiklalla luodussa yhteistyömenettelyssä yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan riidan. Tämän nojalla ja tässä asiassa vallitsevien monimutkaisten ja ristiriitaistenkin tosiasiallisten olosuhteiden vuoksi seuraavassa on yksilöitävä ne edellytykset, joiden täyttyessä esillä olevassa tapauksessa 6 artiklan 1 kohtaan voidaan pätevästi vedota, ja joiden täyttyminen kansallisen tuomioistuimen on varmistettava käsiteltävänä olevassa asiassa.

25. Kuten edellä on todettu, asetuksella N:o 44/2001 ei ole haluttu lopettaa vaan jatkaa Brysselin yleissopimuksessa vahvistettujen periaatteiden soveltamista. Yleissopimuksen 6 artiklan 1 kohtaa koskevassa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä tehdyt täsmennykset ovat siis edelleen päteviä asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdan soveltamista ajatellen esillä olevassa asiassa.

26. Asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdassa asetetaan sen soveltamisen edellytykseksi, että kanteiden ”välillä on niin läheinen yhteys, että niiden käsitteleminen ja ratkaiseminen yhdessä on toivottavaa, jotta kanteiden käsitteleminen eri oikeudenkäynneissä ei johtaisi ristiriitaisiin tuomioihin”.

27. Tämä edellytys, jota ei ollut Brysselin yleissopimuksen vastaavan määräyksen

alkuperäisessä muodossa, perustuu välittömästi yleissopimuksen 22 artiklaan, jonka mukaan kanteet liittyvät toisiinsa silloin kun niiden välillä on niin läheinen yhteys, että niiden käsitteleminen ja ratkaiseminen yhdessä on toivottavaa, jotta kanteiden käsitteleminen eri oikeudenkäynneissä ei johtaisi ristiriitaisiin tuomioihin.

28. Yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa Kalfelis antamassaan tuomiossa katsonut tarpeelliseksi soveltaa kanteiden välistä yhteyttä koskevaa edellytystä Brysselin yleissopimuksen 6 artiklan 1 kohdan tulkinnassa. Edellytys otettiin tämän jälkeen asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdan sanamuotoon, jotta kyettäisiin välttämään se, että tämän erityisen toimivallan käyttäminen asettaisi kyseenalaiseksi pääsäännön mukaisen vastaajan kotipaikan tuomioistuimen toimivallan. Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan näin ”saattaisi käydä, jos kantajalla olisi oikeus nostaa kanne useampia vastaajia vastaan vain riistääkseen toimivallan sen jäsenvaltion tuomioistuimilta, jossa jollakin näistä vastaajista on kotipaikka”. [8]

29. Ristiriitaisten ratkaisujen käsitettä, joka on asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdan soveltamisen edellytyksenä, voidaan tulkita monella tavalla. Suppean tulkinnan mukaan useita vastaajia koskevan erityisen toimivallan soveltaminen edellyttäisi siitä, että kanteiden käsitteleminen ja ratkaiseminen saattaisi johtaa toisensa poissulkeviin oikeudellisiin lopputuloksiin. Laajan tulkinnan mukaan ristiriitaisten ratkaisujen käsite edellyttäisi vain sitä, että kanteiden käsittely ja ratkaiseminen sisältää vaaran päätösten ristiriitaisuudesta, eikä sitä, että ne sisältäisivät vaaran toisensa poissulkevista oikeudellisista lopputuloksista. [9] Omaksumatta varsinaisesti kumpaakaan näistä tulkinnoista, yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että ”tuomio ei ole ristiriitainen toisen tuomion kanssa yksinomaan sillä perusteella, että asiat on ratkaistu eri tavoin, vaan tämän eron tulee lisäksi liittyä samaan tosiseikastoon ja oikeudelliseen tilanteeseen”. [10]

30. Itse asiassa tätä pohdintaa on turha jatkaa. Asetuksesta N:o 44/2001 ja edellä lainatusta oikeuskäytännöstä käy selvästi ilmi, että ratkaisevana tekijänä asetuksen 6 artiklan 1 kohdan soveltamisen kannalta on ennen kaikkea se, onko kanteiden välillä erityisen läheinen yhteys. Sitä, millainen tämä kanteiden välillä vallitseva yhteys on, ei kuitenkaan voida arvioida muuten kuin erikseen kussakin yksityistapauksessa ja erityisesti kullakin alalla, jossa tämän erityistä

8 – Em. asia Kalfelis, tuomion 9 kohta.

9 – Kysymyksen tarkempien yksityiskohtien ja sen tarkastelun osalta viitattakoon julkisasiamies Léger’n em. asiassa Roche Nederland ym. esittämään ratkaisuehdotukseen sekä seuraavaan teokseen: Bomhoff, J., *Judicial Discretion in European Law on Conflicts of Jurisdiction*, Sdu, Haag, 2005.

10 – Em. asia Roche Nederland ym., tuomion 26 kohta ja asia C-98/06, Freeport, tuomio 11.10.2007 (Kok. 2007, s. I-8319, 40 kohta).

toimivaltaa koskevan säännön soveltaminen tulee esille.

31. On kuitenkin katsottava, että asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdan pääasiallisena tavoitteena on hyvän oikeudenhoidon turvaaminen siitä riippumatta, missä tilanteessa tätä säännöstä sovelletaan. Tämä mielessä pitäen heikomman sopimuspuolen suojaamiseen perustuva argumentaatio olisi merkityksetön eikä sitä voitaisi pätevästi ottaa lukuun asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdan soveltamisedellytyksien tulkitsemiseksi. Jotta tämän päämäärän toteutuminen voitaisiin taata ja välttää se, ettei erityistä toimivaltaa käytetä väärin, merkitsee kanteiden välinen yhteys välttämättä sitä, että asiassa voidaan todeta riitaasian ja sen ratkaisevan tuomioistuimen välillä olevan erityisen läheinen liittymä. [11] Yhdistyneen kuningaskunnan omaksumasta tulkinnasta poiketen vaatimus siitä, että riitaasian ja sen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, välillä on yhteys, ei koskaan edellytä tuomioistuinten asettamista hierarkkiseen järjestykseen niin, että kanne pitäisi käsitellä siinä tuomioistuimessa, jolla on tiukin yhteys siihen. Tällainen tulkinta johtaisi lisäedellytyksen asettamiseen 6 artiklan 1 kohdan, jota voidaan poikkeuksena pääsäännön mukaiseen toimivaltaan tulkita vain suppeasti, soveltamiselle. [12] Yhteenvedonomaisesti voidaan todeta, että 6 artiklan 1 kohdan soveltamisen edellyttämä side merkitsee sitä, että kanteiden välillä on todettu olevan sellainen yhteys, joka olemassaololollaan pystyy takaamaan sen, että tuomioistuimella riippumatta siitä, missä tuomioistuimessa asia pannaan vireille, on sillä tavoin läheinen suhde asiaan, että tätä erityistoimivaltaa käytetään asianmukaisesti sen todellista tarkoitusta vääristämättä.

32. Tämä yhteys – silloin kun sen olemassaolo on selvitettävä työsopimuksia koskevassa asiassa – merkitsee sitä, että huomioon otetaan kyseessä olevan alan mukaan tietyt kriteerit, joiden avulla voidaan saada selville, onko kanteiden välillä läheinen yhteys juuri tällä nimenomaisella alalla.

33. Pääasian valituksen vastapuoli katsoo, että kanteiden välistä yhteyttä koskeva edellytys täyttyy, koska kyseessä on ”yksi työsopimus tai ainakin yksi yhtenäisenä jatkunut työsuhde” [13] näiden kahden työnantajan kanssa ja koska nämä kaksi yhtiötä kuuluvat samaan konserniin.

11 – Ks. mm. em. asia Ivenel, tuomion 11 kohta ja em. asia Pugliese, tuomion 17 kohta.

12 – Yhteisöjen tuomioistuin on aina kieltäytynyt hyväksymästä ns. ”spider in the web” (hämähäkki verkossa) -teoriaa, jonka Alankomaiden tuomioistuimet ovat – muiden ohella – kehittäneet asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohtaa tulkitakseen. Yhteisöjen tuomioistuin on hylännyt tämän teorian em. asiassa Roche Nederland ym. antamassaan tuomiossa täysin yksiselitteisesti.

13 – Ks. Rouardin huomautukset, s. 7.

34. Kuten komissio ja Yhdistynyt kuningaskunta ovat istunnossa todenneet, kysymyksen ratkaisu on etsittävä edellä mainitussa asiassa Pugliese annetusta tuomiosta. Yhteisöjen tuomioistuimelta oli siinä pyydetty ratkaisua siitä, mitä on pidettävä paikkana, jossa työntekijä tekee työtään tavanomaisesti. Se oli tuomiossaan esittänyt varsinaisen ratkaisun ohella tarkennuksia, joiden avulla voidaan selvittää se, minkä asteinen yhteys kahden eri työnantajan välillä tehtyjen työsopimusten välillä on. Tätä oikeuskäytäntöä on pidettävä erityisen merkityksellisenä niiden kriteerien osalta, joita kansallinen tuomioistuin voi käyttää selvitettäessä sitä, onko työsopimuksia koskevien kanteiden välillä yhteys, jonka perusteella useita vastaajia voidaan haastaa vastaamaan näistä vastaajista jonkin tuomioistuimessa. [14]

35. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että ”jos työntekijä on sidoksissa kahteen eri työnantajaan, ensimmäinen työnantaja voidaan haastaa sen paikkakunnan tuomioistuimeen, jolla työntekijä työskentelee toisen työnantajan palveluksessa, ainoastaan, jos ensimmäisellä työnantajalla itsellään on toisen sopimuksen tekohetkellä intressi sen suorituksen täyttämiseen, joka työntekijän on tehtävä toiselle työnantajalle tämän määräämällä paikkakunnalla – –”. Tämän intressin olemassaoloa ”ei pidä arvioida tiukasti muodollisia ja [ehdottomia] arviointiperusteita soveltaen vaan kokonaisuutena kaikki kulloinkin kyseessä olevan yksittäistapauksen olosuhteet huomioon ottaen”. [15] Yhteisöjen tuomioistuin on todennut lisäksi, että tällaisina merkityksellisinä tekijöinä voidaan pitää sitä, että toisen sopimuksen tekemistä on suunniteltu ensimmäistä sopimusta tehtäessä, että ensimmäistä sopimusta on muutettu toisen sopimuksen tekemisen takia, että nämä kaksi työnantajaa ovat organisatorisesti tai taloudellisesti sidoksissa toisiinsa, että näiden kahden työnantajan välillä on sopimus, jossa määrätään puitteet kahden sopimuksen yhtäaikaiselle olemassaololle, että ensimmäisen työnantajan työnjohto-oikeus säilyy työntekijään nähden tai että e nsimmäinen työnantaja voi ratkaista, kuinka kauan työntekijä on toisen työnantajan palveluksessa. [16] Kansallisen tuomioistuimen on siis ratkaistava kaikkia näitä kriteereitä – jotka eivät ole tyhjentäviä – käyttämällä se, onko kyseessä olevien kahden kanteen välillä riittävä yhteys, jotta pääasian vastaaja voisi tämän nojalla haastaa kyseiset kaksi pääasian valittajana olevaa yhtiötä vastaamaan ranskalaisessa tuomioistuimessa.

36. Edellä esitetyn perusteella yhteisöjen tuomioistuin voisi todeta, että asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdan soveltaminen edellyttää, että kanteiden välillä on yhteys, joka kykenee takaamaan sen, että tuomioistuimella riippumatta siitä, missä tuomioistuimessa asia pannaan vireille, on läheinen suhde asiaan. Työsopimuksia koskevissa asioissa voidaan tämän yhteyden arvioimiseksi ottaa huomioon muun muassa se, että toisen sopimuksen tekemistä on suunniteltu

14 – Oikeuskirjallisuudessa on jo ennakoitu, että tätä tuomiota käytettäisiin näin. Ks. mm. Moizard, N., *RJS*, 10/03, s. 756, jossa todetaan seuraavaa:
”On erittäin todennäköistä, että asiassa Pugliese vahvistetuista kriteereistä on paljon hyötyä valittaessa toimivaltaista tuomioistuinta asiassa, joka on seurausta henkilön liikkumisesta valtioiden välillä yhtiöryhmän sisällä.”

15 – Em. asia Pugliese, tuomion 23 ja 24 kohta.

16 – Idem, tuomion 24 kohta.

ensimmäistä sopimusta tehtäessä, että ensimmäistä sopimusta on muutettu toisen sopimuksen tekemisen takia, että nämä kaksi työnantajaa ovat organisatorisesti tai taloudellisesti sidoksissa toisiinsa, että näiden kahden työnantajan välillä on sopimus, jossa määrätään puitteet kahden sopimuksen yhtäaikaiselle olemassaololle, ja että ensimmäisen työnantajan työnjohto-oikeus säilyy työntekijään nähden, tai se, että ensimmäinen työnantaja voi ratkaista, kuinka kauan työntekijä on toisen työnantajan palveluksessa.

III Ratkaisuehdotus

37. Ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa esitettyyn ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdassa olevaa erityistä toimivaltaa koskevaa sääntöä voidaan soveltaa sovellettaessa asetuksen 5 jaksossa olevia sääntöjä tuomioistuinten toimivallasta työsopimuksiin liittyvissä asioissa.

Asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdan soveltaminen edellyttää, että kanteiden välillä on yhteys, joka kykenee takaamaan sen, että tuomioistuimella, riippumatta siitä, missä tuomioistuimessa asia pannaan vireille, on läheinen suhde asiaan. Työsopimuksia koskevissa asioissa voidaan tämän yhteyden arvioimiseksi ottaa huomioon muun muassa se, että toisen sopimuksen tekemistä on suunniteltu ensimmäistä sopimusta tehtäessä, että ensimmäistä sopimusta on muutettu toisen sopimuksen tekemisen takia, että nämä kaksi työnantajaa ovat organisatorisesti tai taloudellisesti sidoksissa toisiinsa, että näiden kahden työnantajan välillä on sopimus, jossa määrätään puitteet kahden sopimuksen yhtäaikaiselle olemassaololle, ja että ensimmäisen työnantajan työnjohto-oikeus säilyy työntekijään nähden, tai se, että ensimmäinen työnantaja voi ratkaista, kuinka kauan työntekijä on toisen työnantajan palveluksessa.